

Schakt i Eriksgatan i Enköping

Arkeologisk undersökning

Fornlämning Enköping 26:1, stadslager
Centrum 30:1
Enköpings socken
Enköpings kommun
Uppsala län
Uppland

Jonas Ros

Schakt i Eriksgatan i Enköping

Arkeologisk undersökning

Fornlämning Enköping 26:1

Centrum 30:1

Enköpings socken

Enköping kommun

Uppsala län

Uppland

Jonas Ros

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2018

Omslag: Undersökningsområdet i Eriksgatan intill fastigheten Centrum 30:1 i kvarteret Bryggaren. Fotograferat från söder av Jonas Ros.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

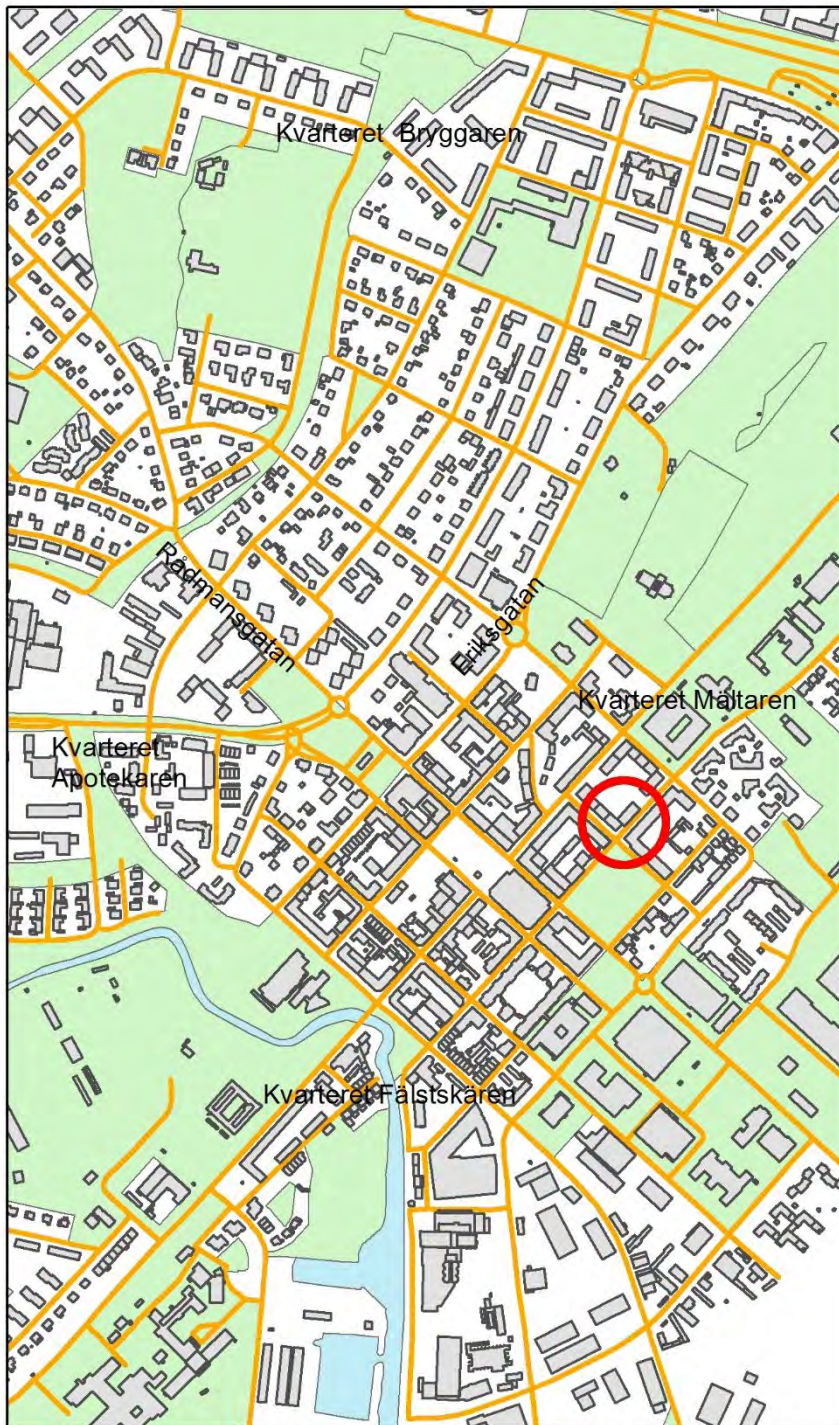
Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande: MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-710-9

Tryck: JustNu, Västerås 2018

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Målsättning, metod och genomförande.....	5
Enköping stad.....	5
Undersökningsresultat.....	7
Utvärdering	9
Referenser.....	10
Internet	10
Litteratur.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en ring. Utdrag ur Digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård gjorde under april månad 2018 en arkeologisk undersökning i Eriksgatan i Enköping med anledning av byte av ledningar. I det upptagna schaktet framkom inga kulturlager, endast grus och sand.

Inledning

Under april månad 2018 gjorde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk undersökning med anledning av att spilledningar skulle bytas intill en fastighet i Eriksgatan i Enköping intill fastigheten Centrum 30:1 i kvarteret Bryggaren (figur 1–3). Den arkeologiska undersökningen genomfördes av Jonas Ros som också har sammanställt rapporten.

Målsättning, metod och genomförande

Länsstyrelsen hade fastställt att den arkeologiska rapporten skulle innehålla:

- Fullständiga administrativa uppgifter.
- Beskrivningar och skalenliga planer.
- Redovisning av metoder och genomförande.
- Grundläggande arkeologiska tolkningar.
- En värdering av erhållen ny kunskap.
- Redovisning av analysresultat.

Schaktet togs upp med hjälp av en grävmaskin. Eftersom det var fyllnadsmassor i schaktet ovanför ledningarna som skulle bytas så fick schaktningen påbörjas utan att arkeolog var närvarande. Arkeolog kom till platsen och övervakade en del av schaktningen.

De upptagna schaktets läge prickades in manuellt genom handritning från befintlig bebyggelse på en översiktskarta och digitaliserades i efterhand.

Enköping stad

Enköping omnämns i de skriftliga källorna första gången i ett dokument som dateras någon gång 1164–67. Då omtalas Vårfrukyrkan i Enköping indirekt tack vare att dokumentet bevittnades bland annat av prosten Walter i Enköping (SDHK 200). Vårfrukyrkan var prosterikyrka. Prosterierna instiftades sannolikt efter den påvlige legaten Nicolaus av Albano (Breakspear) besök i Sverige på 1150-talet (SDHK:186; Lovén 2009).

Det är inte klarlagt när staden Enköping anlades, men orten fanns under 1100-talets början och kanske fanns den redan under mitten av 1000-talet. Arkeologiska undersökningar kan tillföra betydelsefull information till diskussionen kring frågan om när Enköping blev en stad. På 1250-talet grundades ett franciskanerkonvent i Enköping. År 1275 omnämns ett hospital. En borgare omnämns 1250–1253. Enköping var sannolikt en viktig lokal handelsplats och det är troligt att varor, bland annat järn under medeltiden, skeppades ut därifrån till andra orter. På orten hölls en marknad som kallades Tjugonedagsmarknaden (Gustafsson 1979).

I korsningen Eriksgatan/Källgatan har det i samband med en tidigare arkeologisk undersökning framkommit upp till 0,6 meter tjockt kulturlager som bestod av sandblandade lager med lite tegelkross, djurben och träflis. Lagret tolkades som omrörda odlingslager med oklar datering (Lucas 2018).

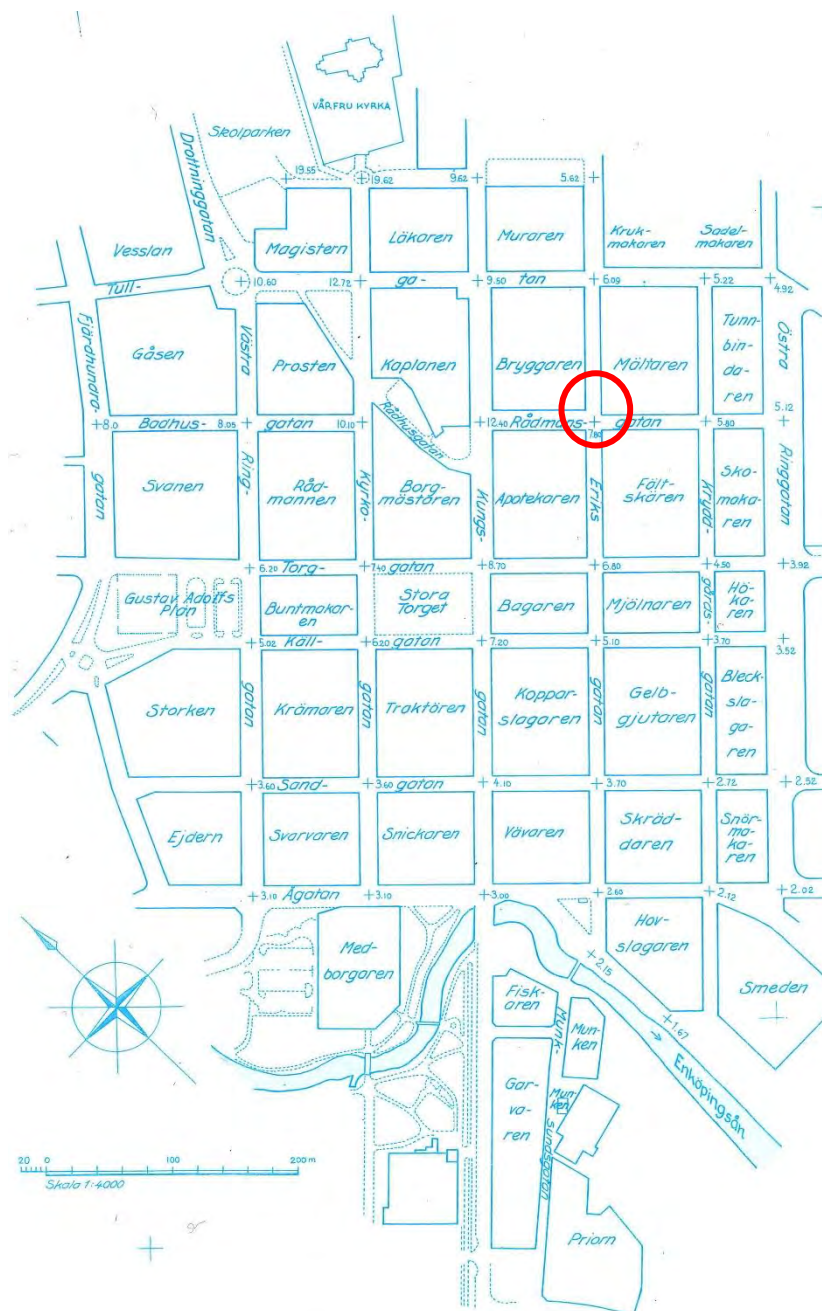
Stiftelsen Kulturmiljövård gjorde år 2012 en arkeologisk förundersökning i kvarteret Hovslagaren sydväst om undersökningsområdet. Det området bedömdes ha legat under vattennivån fram till relativt sen tid, för att gradvis övergå till sjöäng och sannolikt därefter använts som odlingsmark under 1800-tal (Larsson 2012).

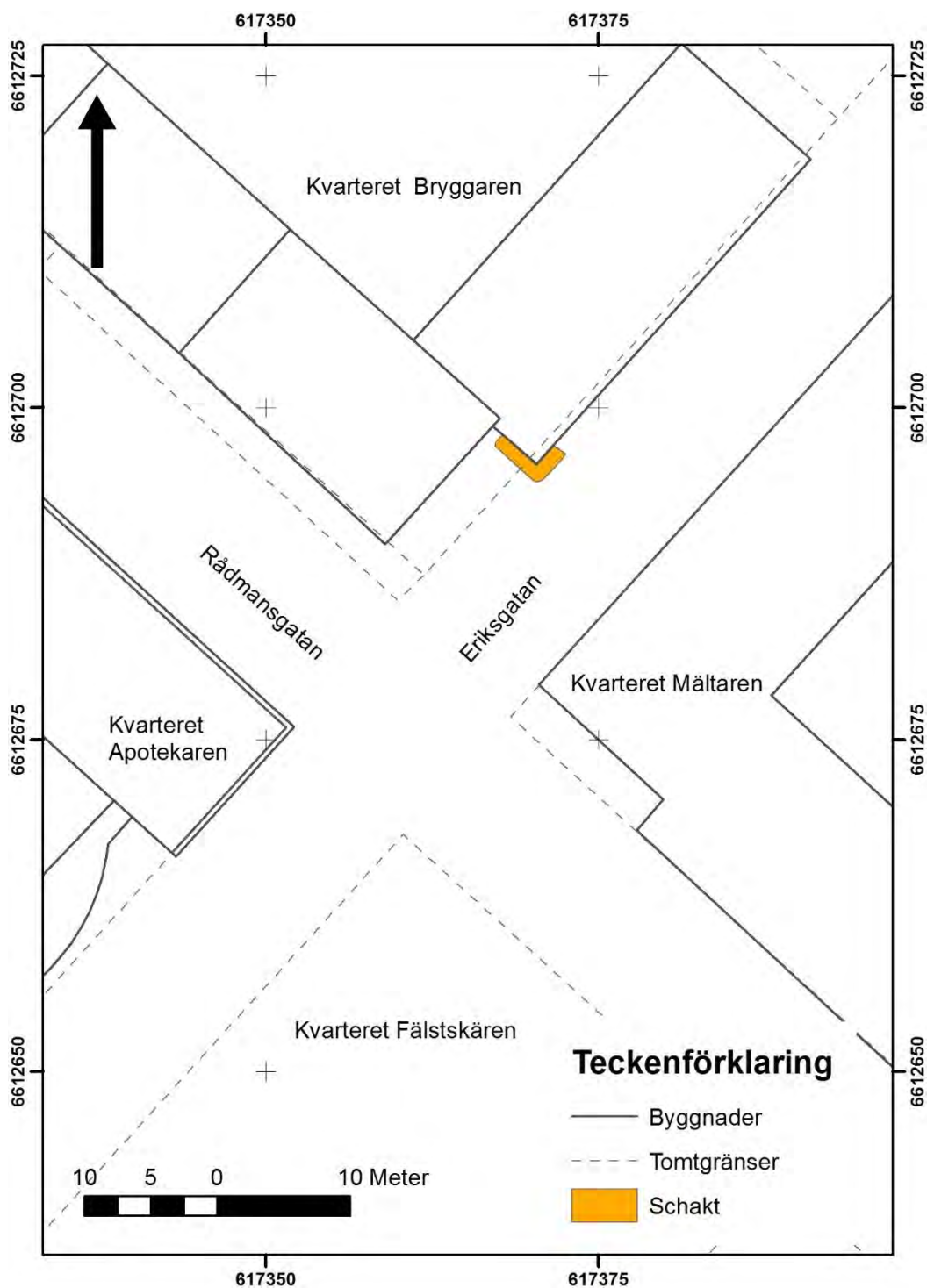
Figur 2. Schaktet i Eriksgatan. Fotograferat från nordöst av Jonas Ros.

Undersökningsresultat

Ett schakt som totalt omfattade cirka 7 löpmeter togs upp längs två väggar invid huskroppens ena hörn till ett djup av cirka 2 meter (se omslagsbild och figur 2– 4). Schaktet var ca 1,2 meter brett och förklaringen till att det inte blev bredare var att det på den södra sidan fanns två brunnar. Längs den östra sidan fanns rör i den uppkomna schaktväggen i trottoaren som höll gruset på plats och entreprenören grävde ned mellan rören och husväggen för att nå de rör som skulle repareras. Inga kulturlager framkom, det var endast grus, sand, ledningar och en avloppsbrunn i schaktet.

Figur 3. Enköping stad med kvartersindelning. Undersökningsområdets läge är markerat med en röd ring (Efter Gustafsson 1979).

Figur 4. Schaktet, här markerat med orange färg, togs upp intill huskroppens ena hörn invid fastigheten Centrum 30:1 i kvarteret Bryggaren. I schaktet framkom endast grus och sand. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Skala 1:500.

Utvärdering

Rapporten skulle innehålla olika typer av information och som framgår av rapporten har det syftet uppfyllts. Inga kulturlager framkom och förklaringen till det är att lagren har grävts bort i samband med att huset intill på fastigheten Centrum 30:1 byggdes på 1960-talet.

Referenser

Internet

SDHK=Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev. Se: <http://www.nad.riksarkivet.se/sdhk>

Litteratur

Gustafsson, J.H. 1979. Enköping, *Medeltidsstaden 12*. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. Rapport. Stockholm.

Larsson, E. 2012. *Förundersökning i kvarteret Hovslagaren, Enköping. Arkeologisk förundersökning. Fornlämning RAÄ 26:1-2. Kvarteret Hovslagaren. Centrum 2:3. Enköpings socken. Enköpings stad och kommun. Uppland. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2013:15*

Lovén, C. 2009. Upplands tidiga prosterier – argument i en kunglig prestigekamp. *Hikuin 36*.

Lucas, M. 2018. *Läns Enköpings gator - arkeologi i Kryddgårdsgatan-Källgatan. Arkeologisk schaktningsovervakning Centrum 17:1, Enköping 26:1 Enköpings kommun Uppland. Upplandsmuseets rapporter 2018:04.*

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM 18083, Eriksgatan, Enköping AU.
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-2526-18, 2018-04-11.
<i>Undersökningsperiod:</i>	2018-04-19.
<i>Personal:</i>	Jonas Ros.
<i>Landskap:</i>	Uppland.
<i>Län:</i>	Enköpings län.
<i>Kommun:</i>	Enköpings kommun.
<i>Socken:</i>	Enköpings socken.
<i>Fastighet:</i>	Eriksgatan Centrum 30:1, i kv Bryggaren.
<i>Fornlämning:</i>	Enköping 26:1, stadslager.
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM.
<i>Koordinater:</i>	X6612694, Y617370.
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning gjordes.
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuellt från befintlig bebyggelse, digitaliserat i efterhand.
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar, endast rapporten finns.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.